

SPOR KULÜPLERİNİN ÖZEL MÜZELERİNDE YER ALAN KÜLTÜR VARLIĞI NİTELİĞİNDEKİ MALLARININ HACZİ

Dr. Vildan PEKSÖZ *

Öz

Kültür ve Tabiat Varlıkları Kanunu'nun 5. maddesinde kültür varlıklarının devlet malı niteliğinde olduğu düzenlenmiştir. Fakat bu hükme dayanılarak bütün kültür varlıklarının devlet malı olduğu söylenemez. Zira kamu malı niteliğinde olmayan özel hukuk kişilerine ait taşınır kültür varlıkları da bulunmaktadır. Nitekim spor kulüpleri özel hukuk tüzel kişileri olarak taşınır kültür varlıkları üzerinde mülkiyet hakkı sahibi olabilirler. Ayrıca spor kulüpleri Kültür ve Turizm Bakanlığının iznini alarak taşınır kültür varlıklarını özel müzelerinde teşhir edebilirler. Bu makalede spor kulüplerinin özel müzelerinde teşhir ettikleri taşınır kültür varlıklarının haczinin mümkün olup olmadığı sorgulanmaktadır. Bu tartışmayı yaparken İcra ve İflâs Kanunu'nun 82. maddesinde devlet mallarının haczedilmezliği kuralının söz konusu kültür varlıklarını kapsayıp kapsamadığı üzerinde durulmaktadır. Bu kapsamda spor kulüplerinin kültür varlıklarının özel müzelerinde teşhir edilmesi onlara devlet malı niteliği kazandırmaz. Dolayısıyla bu kültür varlıklarının spor kulüplerinin borçlarından dolayı haczedilebilmesi mümkün olmalıdır.

Anahtar Kelimeler

Kültür Varlıkları • Spor Kulüpleri • Özel Müzeler • Devlet Malları • Haciz

* Arş. Gör. Dr., İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukuku Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye | Asst. Dr., İstanbul University, Faculty of Law, Department of Civil Procedure Enforcement - Bankruptcy Law, Istanbul, Turkey.

✉ vildan.peksoz@istanbul.edu.tr • ORCID 0000-0001-5903-6209

✎ **Atıf Şekli** | Cite As: PEKSÖZ Vildan, "Spor Kulüplerinin Özel Müzelerinde Yer Alan Kültür Varlığı Niteliğindeki Mallarının Haczi", *SÜHFD.*, C. 28, S. 3, 2020, s. 941-964.

✎ **İntihal** | Plagiarism: Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. | This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

SEIZURE OF CULTURAL PROPERTIES OF SPORTS CLUBS EXHIBITED IN THEIR PRIVATE MUSEUMS

Abstract

According to Law on Conversation of Cultural and Natural Properties Article 5, the state has ownership in cultural properties. However there are movable cultural properties which are privately owned. Sports clubs are private legal entities and they are able to own movable cultural properties. Also sports clubs can exhibit these properties in their private museums if they obtain permission from the Ministry of Culture and Tourism. In this article the question that needs to be answered is if it is possible to seize the cultural properties of sports clubs exhibited in their private museums. According to Execution and Bankruptcy Code Article 82 public properties can not be seized. This rule can not prevent sports clubs' privately owned cultural properties from being seized because they are not considered public properties under the law. Due to this, it is accepted that sports clubs' cultural properties in private museums can be seized.

Keywords

Cultural Property • Sports Club • Private Museums • Public Property
• Seizure

GİRİŞ

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu¹ ile taşınır ve taşınmaz kültür varlıkları düzenlenmiştir. Bu çalışma açısından önem taşıyan, taşınır kültür varlıklarıdır. Taşınır kültür varlıkları, özel mülkiyet konusu olabilirler ve özel hukuk kişilerinin müzelerinde yer alabilirler. Spor kulüpleri de özel hukuk tüzel kişileri olarak özel müzelerinde kültür varlıklarını teşhir edebilirler.

Spor kulüpleri özel hukuk tüzel kişileri olarak hak sahibi olabilir ve borç altına girebilir. Bu çalışmada, spor kulüplerinin borçlarından dolayı kulüplere karşı cebri icraya başvurulduğunda, kulüplerin özel müzelerinde yer alan kültür varlıklarının haczinin mümkün olup olmadığı konusu tartışılmaktadır. Bunun için öncelikle spor kulüplerinin hukukî statüsü üzerinde durulmaktadır. Ardından kültür varlıklarının tanımına, kamu malı niteliğine ve özel mülkiyet konusu olmasına ve hazine yer verilmektedir. Nihayet spor kulüplerinin özel

¹ 23/7/1983 tarihli, 18113 sayılı Resmi Gazete.

müzelerinde teşhir edilen kültür varlıklarının haczinin mümkün olup olmadığı bu açıklamaların devamında değerlendirilmektedir.

I. SPOR KULÜPLERİNİN HUKUKİ STATÜSÜ

3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu'nun² 20. maddesinde gençlik ve spor kulüplerinin Dernekler Kanunu'na göre teşekkül ettiği belirtilmiştir. Bu sebeple spor kulüplerinin dernek statüsünde olduğu ifade edilmelidir³. Bu kulüpler, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından tutulan kütüğe kayıt ve tescil edilir (Dernekler Kanunu m. 14, I, c. 2). Tescil edilmemiş kulüplere lisans verilmez; bu kulüpler federasyonların düzenlediği ve denetlediği müsabakalara katılamazlar (Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu m. 20).

Başvuran derneklerin spor faaliyetine yönelik olarak kurulanları spor kulübü, boş zamanları değerlendirmeye yönelik olanları ise gençlik kulübü olarak adlandırılırlar. Hem spor faaliyetine hem de boş zamanları değerlendirmeye yönelik olan kulüpler ise gençlik ve spor kulübü olarak nitelendirilirler (Dernekler Kanunu m. 14, I, c. 1).

Spor kulüpleri, profesyonel takımlarını, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kuracakları veya kurulmuş olan ortaklıklara devredebilirler veya profesyonel futbol takımlarını kiraya verebilirler (Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu m. 24). Türk sporunda futbol, profesyonel olarak kabul edilen tek spor dalıdır⁴. Bu yüzden faaliyet alanı profesyonel futbol dışında kalan bir kulüp, takımlarını Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kuracağı veya kurulmuş bir şirkete devredemez⁵. Dolayısıyla Türk hukukunda sadece futbol kulüpleri ya dernek statüsünde kurulabilir ya da ortaklık şeklinde olabilir⁶.

² 28/5/1986 tarihli, 19120 sayılı Resmi Gazete.

³ TUTAL, Erhan, "Spor Kulüplerinin İsim Hakkı ve Haciz Yasağı", Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 2013, S. 2, s. 273.

⁴ ERTAŞ, Şeref/PETEK, Hasan, Spor Hukuku, 3. Bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2017, s. 142; TUTAL, s. 276.

⁵ ERTAŞ/PETEK, s. 142, ayrıca bkz. dn. 155; GÜLŞEN, Recep, Spor Hukuku, 2. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2013, s. 47; TUTAL, s. 276.

⁶ ERTAŞ/PETEK, s. 142, dn. 153 ve dn. 156; GÜLŞEN, s. 47; TUTAL, s. 273; ERTAŞ, Şeref/PETEK, Hasan/YEŞİLOVA, Bilgehan, "Futbolcuların Haczi Mümkün Mü?", Terazi Hukuk Dergisi, 2007, S. 13, s. 69. Türkiye'de dernek statüsündeki futbol kulüpleri, anonim ortaklık statüsündeki futbol kulüpleri ve Borsa İstanbul'da işlem

Futbol kulüplerinin dernek veya ortaklık olarak; diğer spor kulüplerinin dernek olarak kuruldukları görülmektedir. Öyleyse spor kulüplerinin özel hukuk kişileri olarak hukukî ilişkilerde yer aldıkları ifade edilmelidir (TMK m. 56, I; TTK m. 125, I).

II. HACZE VE HACZEDİLMEZLİĞE İLİŞKİN GENEL AÇIKLAMALAR

Haciz, kesinleşmiş bir icra takibinin konusu olan belirli bir para alacağının ödenmesi için borçlunun mal, hak ve alacaklarına icra dairesi tarafından hukuken el konulmasını ifade eder⁷. Borçlunun mal, hak ve alacaklarının haczedilebilmesi için ekonomik değer taşıması gerekir⁸. Dolayısıyla borçlu için manevi değer taşıyan şeyler haczolunamaz⁹. Zira

gören halka açık anonim ortaklık statüsündeki futbol kulüpleri olmak üzere üç şekilde futbol kulübü bulunmaktadır (ERTAŞ/PETEK, s. 142, dn. 153).

- ⁷ KURU, Baki, İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, 2. Bs., İstanbul, Adalet Yayınevi, 2013, s. 410; POSTACIOĞLU, İlhan E., İcra Hukuku Esasları, 4. Bs., İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1982, s. 290; MUŞUL, Timuçin, İcra ve İflâs Hukuku, 6. Bs., C. I, Ankara, Adalet Yayınevi, 2013, s. 505; ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder/TAŞPINAR AYVAZ, Sema/HANAĞASI, Emel, İcra ve İflâs Hukuku, 5. Bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2019, s. 237; PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral/ÖZEKES, Muhammet, İcra ve İflâs Hukuku, 6. Bs., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019, s. 153; ATALI, Murat/ERMENEK, İbrahim/ERDOĞAN, Ersin, İcra ve İflâs Hukuku, 2. Bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2019, s. 189; KARSLI, Abdurrahim, İcra ve İflas Hukuku, 3. Bs., İstanbul, Alternatif Yayıncılık, 2014, s. 278; YILDIRIM, Mehmet Kâmil/DEREN-YILDIRIM, Nevhis, İcra ve iflas Hukuku, 6. Bs., İstanbul, Beta Yayıncılık, 2015, s. 131; GÖRGÜN, Şanal L./TORAMAN, Barış/KODAKOĞLU, Mehmet, İcra ve İflâs Hukuku, Ankara, Legem Yayıncılık, 2017; BALKAN, Yavuz, Haczedilmezlik ve Benzer Müesseseler, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2009, s. 17; KÖROĞLU, Anıl / KAPLAN, Mikail Bora, “Özel Okullar ile Özel Öğrenci Yurt ve benzeri Kurumların Taşınır ve Taşınmaz Mallarının Haczi: İİK m. 362/a Hükmünün Değerlendirilmesi”, SÜHFD, C. 28, S. 3, 2020, s. 1062 vd.
- ⁸ ANSAY, Sabri Şakir, Hukuk İcra ve İflâs Usulleri, 5. Bs., Ankara, İstiklâl Matbaası, 1960, s. 92; KURU, El Kitabı, s. 501; KURU, Baki, İcra ve İflâs Hukuku, C. I, 3. Bs., İstanbul, Evrim Dağıtım, 1988, s. 778-779; KURU, Baki, “Haczi Caiz Olmayan Şeyler”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 19, S. 1, 1962, s. 277; POSTACIOĞLU, s. 332; ÜSTÜNDAĞ, Saim, İcra Hukukunun Esasları, 8. Bs., İstanbul, 2004, s. 170; MUŞUL, s. 537; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 270; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 157; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s. 189; KARSLI, s. 279; YILDIRIM/DEREN-YILDIRIM, s. 137; GÖRGÜN/TORAMAN/KODAKOĞLU, s. 135.
- ⁹ MUŞUL, s. 537.

İİK m. 85, V'e göre, "Hasılatı paraya çevirme masraflarını ve icabında muhafaza ve idare masraflarını tecavüz etmeyeceği muhakkak olan şeyler haczolunamaz." Ayrıca haczin konusunu devredilebilir mal varlığı değerleri oluşturabilir¹⁰. Devredilmezliğin maddî hukuk tarafından öngörülmüş olması gerekir¹¹.

Kanun koyucu, sosyal devlet düşüncesinden hareketle bazı mal varlığı değerlerinin haczini yasaklayıcı hükümler düzenlemiştir¹². İcra ve İflâs Kanunu'nun 82. maddesinde yer alan bu yöndeki düzenlemenin yanında bazı özel kanunlarda da borçlunun haczi mümkün olmayan mal varlığı değerlerine yer verilmiştir. Konumuz bakımından önemi sebebiyle bu başlık altında sadece devlet mallarının haczedilmezliği üzerinde durulmaktadır.

Devlet malları İİK m. 82, I, b. 1'e göre haczedilemez¹³. Bu kuralın Anayasa'ya aykırılığına ilişkin başvuruyu Anayasa Mahkemesi

¹⁰ ANSAY, s. 95; KURU, El Kitabı, s. 502; KURU, C. I, s. 779; KURU, Haciz, s. 279; ÜSTÜNDAĞ, s. 173; MUŞUL, s. 633; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 271; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 157; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s. 207; KARSLI, s. 279; GÖRGÜN/TORAMAN/KODAKOĞLU, s. 136; AYDIN, Muzaffer, Haczedilemeyen Mal ve Haklar, Ankara, Adalet Yayınevi, 2012, s. 5.

¹¹ ANSAY, s. 96; KURU, C. I, s. 779; KURU, El Kitabı, s. 502; KURU, Haciz, s. 279; POSTACIOĞLU, s. 331; ÜSTÜNDAĞ, s. 173; MUŞUL, s. 633; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 271; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 157; AYDIN, s. 5.

¹² Kamu menfaatini korumak, alacaklıların menfaatini korumak, insan onurunu rencide etmemek haczedilmezlik ilkesinin kabul edilmesinde önem taşımıştır (BERKİN, Necmeddin M., "Haczi Caiz Olmayan Eşya ve Alacaklar", İBD, C. XXXI, S. 1957/5, s. 113-114). Haczedilmezlik ilkesinin sebepleri hakkında ayrıca bkz. KURU, Haciz, s. 278; POSTACIOĞLU, s. 330; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 157-158; KÖROĞLU/KAPLAN, s. 1063, ayrıca s. 1079.

¹³ Devlet mallarının haczedilmezliği kuralının değerlendirilmesi ve bazı eleştiriler için bkz. BELGESAY, Mustafa Reşit, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, 4. Bs., İstanbul, M. Sıralar Matbaası, 1954, s. 177; BERKİN, s. 118; KARAYALÇIN, Yaşar, "Devlet Borçları – 'Devlet Malları Haczedilemez' Kuralı, (İİK m. 82 ve Anayasa Mahkemesinin 21.X.1992 Tarihli Kararı)", Özel Hukuk ve Anayasa Mahkemesi Kararları Sempozyumu, 11 Mayıs 2001, Ankara, Sözkesen Matbaacılık, s. 138 vd.; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 160; KARSLI, s. 285-286; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s. 208 vd.; YILDIRIM/DEREN-YILDIRIM, s. 147 vd.; AKİL, Cenk, "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Bir Kararı Vesilesiy-

reddetmiştir¹⁴. Anayasa Mahkemesi kararının gerekçesiyle uyumlu şekilde öğretide bu kuralın sebepleri ifade edilmiştir. Devlet mallarının haczedilmesi hâlinde, hacizli maldan kamunun yararlanması ve malın kamu hizmetinde kullanılması engelleneceğinden¹⁵ devletin yerine getirmesi gereken görevlerinin aksamasının söz konusu olabileceği ileri sürülmüştür¹⁶. Zira bir alacak için kamunun zarar görme ihtimali mevcuttur¹⁷. Hâlbuki haczettiren alacaklının menfaati ne kadar önemli olsa da kamu yararına üstün gelmez¹⁸. Devletin borçlarını ödeyeceğinin kabul edilmesi de bu sebeplerden bir diğerini oluşturur¹⁹.

le Devlet Mallarının Haczedilmezliği Kuralı Üzerine Düşünceler”, Ankara Barosu Dergisi, 2012/2, s. 114 vd. Haciz yasağının temelinde yer alan düşüncenin isabetli olduğuna dair bkz. GÜLAN, Aydın, Kamu Mallarından Yararlanma Usullerinin Tâbi Olduğu Hukukî Rejim, İstanbul, Alfa Basım, 1999, s. 148.

¹⁴ “Devlet mallarının haczedilmeyeceğine ilişkin kural, Devletin borçlarını kendiliğinden ödeyeceği ve bunun hukuk devletin gereği olduğu esasına dayanır. Devlet mallarının haczi, bu malların kullanma biçimini değiştireceğinden, devletin malvarlığında ve mali hukukta sürekliliğe engel olarak, kamu yararına zarar verir. Uyuşmazlık konusu olayda, borcun hiç ödenmemesinden değil, bütçe olanaklarına göre yılını aştığı için gecikerek ödemenin sağlanacağından söz edilmektedir. Devletin etkinliklerinde kamu hizmeti ve dolayısıyla kamu yararı önde geldiğine göre, bir alacaklının kişisel çıkarı için devlet mallarının haczi, diğer bir deyişle, özel yararın kamu yararına yeğlenmesi (tercih edilmesi) söz konusu olamaz.” AYM Kararı, 21.10.1992, E. 1992/13, K. 1992/50, 30.06.1993 tarihli ve 21623 sayılı Resmî Gazete.

¹⁵ DÜREN, Akın, İdare Malları, Ankara, Sevinç Matbaası, 1975, s. 76.

¹⁶ ANSAY, s. 99; POSTACIOĞLU, s. 366; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s. 208. Kamu malları haczedildiğinde malın tahsis edildiği amaca uygun kullanılması söz konusu olamayacağından kamu malları haczedilemez (YILDIRIM, Turan/YASİN, Melikşah/KAMAN, Nur/ÖZDEMİR, H. Eyüp/ÜSTÜN, Gül/OKAY TEKİNSOY, Özge, İdare Hukuku, 7. Bs., (Editör YILDIRIM, Turan) İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 274).

¹⁷ ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s. 208. Devlete güvenin sarsılmaması ve alacaklının yararının kamu yararından üstün tutulmamasının devlet mallarının haczedilmezliğinin bir gerekçesi olabileceğine dair bkz. ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 271.

¹⁸ DÜREN, s. 76. Karş. PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s.160.

¹⁹ KURU, El Kitabı, s. 503; KURU, Haciz, s. 283; POSTACIOĞLU, s. 366; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 271; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 160; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s. 208; AYDIN, s. 7. “İcra ve İflâs Kanununun 82 nci maddesinde Devlet mallarının haczedilmeyeceğine dair konulmuş olan hüküm, kamu hizmetlerinin düzenli ve arızasız bir tarzda yürütülmesini sağlamak maksadını güder. Millî ser-

İİK m. 82, I'de kamu malı/özel mal ayrımı yapılmadığından, devlet tüzel kişiliğine ait olan kamu malları ve özel mallar haczedilemez²⁰. Diğer kamu tüzel kişilerinin mallarının haczedilip haczedilemeyeceği bakımından ise yasal düzenlemelere bakmak gerekir²¹. Zira İİK m. 82, I bütün kamu tüzel kişilerine ait malların haczini engellememiş, maddede geçen “*devlet malları*” ifadesiyle sadece devlet tüzel kişiliğinin malları kastedilmiştir²². Dolayısıyla devlet dışındaki kamu kurum ve kuruluşlarının mallarının haczedilmezliği ancak ilgili kanunlarda bu yönde bir düzenleme var ise söz konusu olabilir²³.

Özel hukuk tüzel kişilerinin mal varlığı değerleri, özel bir yasal düzenleme öngörülmedikçe haczedilebilir²⁴.

vetin korunması hususu ise kamu hizmetlerinin bir nev'idir. Devletin kendisine ait olan borcu ödemesi lüzumu, Devlet kamu kişiliğinin itibar ve haysiyeti icabından bulunmakla, Devletten alacaklı bulunan kişilerin kovuşturma yollarına başvurmalarına lüzum ve ihtiyaç bulunmayacağı da aşikârdır. Kaldı ki; kamu hizmetlerinin görülmesine ayrılmış olan malların hacze konu olabileceklerini düşünmek, Devletin yerine getirmekle görevli bulunduğu hizmetlerin ifa vasıtalarını ortadan kaldırmak gibi arzu edilmeyen bir netice doğurur.” İBK, 15.1.1947, E. 14, K. 5 (9.7.1947 tarihli ve 6653 sayılı Resmî Gazete).

²⁰ DÜREN, s. 76; ANSAY, s. 100; GÖZLER, Kemal, İdare Hukuku, 3. Bs., C. II, Bursa, Ekin Basım, 2019, s. 901; AKYILMAZ, Bahtiyar/SEZGİNER, Murat/KAYA, Cemil, Türk İdare Hukuku, 11. Bs., Ankara, Savaş Yayınevi, 2019, s. 653; AKGÜNER, Tayfun/BERK, Kahraman, İdare Hukuku, 8. Bs., İstanbul, Der Yayınları, 2017, s. 843; GÜLAN, s. 147; Kaman, s. 276.

²¹ KURU, C. I, s. 784; AKYILMAZ/SEZGİNER/KAYA, s. 653. Kamu tüzel kişinin malları bakımından devlet mallarının sahip olduğu bütün ayrıcalıklardan yararlanılacağına ilişkin hüküm varsa bu mallar haczedilemez (KURU, C. I, s. 784).

²² GÖZLER, s. 901. Devlet dışındaki kamu tüzel kişilerine ait kamu mallarının haczedilemeyeceğine konusunda bkz. DÜREN, s. 76; AKYILMAZ/SEZGİNER/KAYA, s. 653; AKGÜNER/BERK, s. 843.

²³ “İİK'nun 82/1. maddesi hükmüne göre devlet malı ile özel kanunlarda haczedilmesinin mümkün olmadığı belirtilen mallar haczedilemez. Belediyenin taşınır ve taşınmaz malları devlet malı niteliğinde değildir. Ancak, haciz tarihi itibarıyla olaya uygulanması gereken 5393 sayılı Yasa'nın hükümlerinde hangi hallerde belediye mallarının haczedilemeyeceği gösterilmiştir.” 12. HD., 19.12.2006, E. 2006/21429, K. 2006/24236 (Lexpera). Bu hususta ayrıca bkz. ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s. 208-209.

²⁴ KURU, C. I, s. 787; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 273.

III. SPOR KULÜPLERİNİN BORÇLARI VE MAL VARLIĞININ HACZİ

A. Spor Kulüplerinin Borçları

Spor kulüpleri özel hukuk tüzel kişisi olduğundan, hakların sahibi ve borçların yükümlüsü olabilirler. Nitekim TMK m. 48'e göre, "Tüzel kişiler, cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildirler."

Spor kulüplerinin sporcularına karşı borçları olabilir²⁵. Örnek olarak, spor kulüpleri ile sporcular arasında imzalanan profesyonel sporcu sözleşmesi gereğince, sporcu maç ve antrenmanlara bizzat katılma borcunu üstlenmiştir. Bunun karşılığında kulüp de sporculara ücret ödemek zorundadır²⁶. Aylık ücret²⁷ ve sözleşme süresi boyunca sporcunun genellikle her yıl için alacağı bir garanti ücret²⁸ sporcuya ödenir. Bunun yanında sporcunun sözleşmenin kurulması sırasında aldığı imza parası, lig maçlarındaki performansına bağlı olarak ödenmesi kararlaştırılan maçbaşı ücreti ve primler de kulüplerin futbolcularına ödemeyi taahhüt ettikleri borçlar arasında yer alabilir²⁹.

Spor kulüplerinin sporcularına olan borçlarından başka, üçüncü kişilere karşı da borçları olabilir³⁰. Örnek olarak, bir kulübün sözleşmesi devam eden profesyonel futbolcusu başka bir kulüp tarafından transfer edildiğinde, futbolcuyu transfer eden kulüp diğer kulübe transfer ücreti

²⁵ ERTAŞ/PETEK/YEŞİLOVA, s. 69.

²⁶ ERTAŞ/PETEK, s. 406-408; GÜLŞEN, s. 70. "Dava, taraflar arasında yapılan profesyonel futbolcu sözleşmesine dayalı olarak ödenmeyen hizmet bedeli ve sözleşmenin feshine bağlı olarak talep edilen tazminatın tahsili istemine ilişkindir." 13. HD., 9.3.2015, E. 2014/16008, K. 2015/6918 (Kazancı İçtihat Bankası).

²⁷ ERTAŞ/PETEK, s. 412.

²⁸ ERTAŞ/PETEK, s. 414. "Dava dilekçesinde sözleşmenin haklı sebeple feshine dayalı olarak mahrum kalınan garanti ücret ile maç başı ücretinden kaynaklanan zarar talep edilmiştir." 13. HD., 30.5.2016, E. 2016/1193, K. 2016/13685 (Kazancı İçtihat Bankası).

²⁹ ERTAŞ/PETEK, s. 414-418. "Davacı, davalı ile aralarında ... futbolcu transfer sözleşmesi ile ücret protokolü yapıldığını, bu sözleşmelere göre ücretinin ödenmemesi sebebiyle ... Tazminatının 28. maddesine uygun olarak yapılan ihtarnameyle sözleşmeyi haklı olarak feshettiğini..." 13. HD., 22.6.2015, E. 2014/20329, K. 2015/21048 (Kazancı İçtihat Bankası).

³⁰ ERTAŞ/PETEK/YEŞİLOVA, s. 69.

(*bonservis*) ödemek borcu altına girer³¹. Bunun yanında, kulübün sporcuları için sağlaması gereken ekipman desteğini tedarik hususunda anlaştığı üçüncü kişilere karşı borcu olabileceği gibi, antrenmanların yapıldığı spor salonunun kiralanmış olması durumunda, kulübün kira sözleşmesinden doğan kira bedelini ödeme borcu da söz konusu olabilir.

B. Spor Kulüplerinin Mal Varlığının Haczi

1. Genel Olarak

Spor kulüplerinin sporcuya olan ücret borcunu ödememesi durumunda, sporcu alacaklı olarak kulübe karşı icra takibi başlatabilir. Aynı şekilde *bonservis* ücretini alamayan kulüp de sporcunun önceki kulübüne karşı alacağını tahsil edebilmek için cebri icra yoluna başvurabilir.

Kulüpler söz konusu borçlarından dolayı sahip oldukları mal varlıkları ile sorumlu olurlar. Bu sorumluluk, tüzel kişilerin alacaklılarının kulüplerin mal varlıklarına başvurarak alacaklarını tahsil edebilmelerine imkân tanır. Dolayısıyla özel hukuk tüzel kişisi statüsündeki spor kulüplerinin borçlarını ifa etmemesi durumunda, mal varlıklarının haczi mümkündür. Ancak kulübün borçları için kulüp başkanının veya kulüp bünyesinde çalışanların ya da kulübün organlarında yer alan sorumlu kişilerin mal varlığı değerleri haczedilemez³².

³¹ ERTAŞ/PETEK, s. 470 vd., s. 475. “*Davacı, davalı futbolcunun transferi amacıyla ileride yapılacak futbolcu transfer sözleşme alacağına mahsuben 16.000 TL ücret ve davalının transfer edileceği kulübe bonservis bedeli olarak verilmek üzere 15.000 TL bedelli çek verildiğini, sözleşmenin yapılmaması sebebiyle karşılıksız kalan bu ödemelerin davalıdan tahsili isteminde bulunmuş, davalı ise cevap dilekçesinde davacıdan sözleşme peşinatı ön ödemesi olarak 16.000 TL aldığını ve davacı ile sözleşme yapılmaması üzerine bu bedeli iade ettiğini savunmuştur.*” 13. HD., 25.1.2016, E. 2014/39438, K. 2016/1320 (Kazancı İçtihat Bankası).

³² “*R...’nin bu durumda şahsen sorumlu olmadığı, borçlu Spor Klübünün başkanı olduğu dosya içerisinde anlaşılmaktadır. Hal böyle olunca borçtan şahsen sorumlu tutularak icra müdürlüğüne adigeçen borçlunun maaşın ¼’üne, ikramiyelerine, ihbar ve kıdem tazminatları ve banka hesapları üzerine haciz konulması doğru değildir...İcra mahkemesince spor klübünün borcu nedeniyle klüp başkanı müşterinin hesaplarına ve maaşına konulan haczin kaldırılmasına karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde sonuca gidilmesi isabetsizdir.*” 12. HD., 21.9.2004, E. 2004/15078, K. 2004/19889 (Kazancı İçtihat Bankası).

Spor kulüplerine ait mal varlığı değerleri, sporcuların kişisel borçlarından dolayı haczedilemez. Çünkü bir kişinin borcundan dolayı, üçüncü bir kişinin mal varlığı değerlerinin haczi caiz değildir³³. Ancak sporcunun alacaklılarının borçlunun kulüpten olan ücret alacağını haczettirmesi mümkündür (İİK m. 89, İİK m. 355).

Spor kulüplerinin ekonomik değer taşıyan tüm mal ve hakları haczedilebilir³⁴. Örnek olarak, bayrak, kupa veya flama gibi eşyalar ekonomik değer taşır ve bunların üzerinde tasarruf edilmesi mümkündür³⁵. Bu mallar açık artırmada gerçek değerinin üstünde bir bedele satılabilir³⁶. Nitekim Yargıtay da kupa ve diğer eşyaların maddi değer taşınması sebebiyle haczedilmesini mümkün kabul etmekte, bunların haciz dışı bırakılmayacağını ifade etmektedir³⁷.

Spor kulüplerinin yayın gelirleri, stat gelirleri, şampiyonlar ligi gelirleri, lisanslı ürün satış gelirleri, sponsorluk gelirleri, oyuncu kiralama gelirleri gibi gelirleri bulunmaktadır³⁸. Bu gelirler kulüplerin mal varlıklarında yer alır ve alacaklıları bakımından haczin konusunu oluşturabilir. Bu anlamda spor kulüplerine ödenmemiş yayın gelirleri veya oyuncu kiralama gelirleri üçüncü kişilerdeki mal ve alacakların haczi (İİK m. 89) kapsamında haczedilebilir. Bu şekilde kulüplerin

³³ MUŞUL, s. 676; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 290; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 157.

³⁴ Futbolcu transferleri karşılığında başka kulüplerden olan alacaklar ve yayın hakkı kapsamında televizyon şirketlerinden olan alacaklar gibi üçüncü kişilerdeki hak ve alacaklar haczin konusunu teşkil etmektedir (ERTAŞ/PETEK/YEŞİLOVA, s. 69).

³⁵ ERTAŞ/PETEK/YEŞİLOVA, s. 70, dn. 1.

³⁶ ERTAŞ/PETEK/YEŞİLOVA, s. 70, dn. 1.

³⁷ "Haczedilemeyen mal ve hakları düzenleyen İİK.nun 82. maddesinde çekişmeye konu edilen kupaların haczedilemeyeceğine ilişkin bir hüküm de bulunmamaktadır. Kaldı ki, kupaların maddi değerinin mevcudiyeti dosyadaki bilirkişi raporu ile sabittir. Bu itibarla şikayetin reddine karar verilmesi gerekirken kabulü isabetsizdir...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekte..." HGK, 9.6.1993, E. 1993/12.113, K. 1993/431 (Kazancı İçtihat Bankası). 12. HD., 27.09.1995, 1193/12356; 12. HD., 01.02.1983, 10439/592 (UYAR, Tarih, "Borçlu Haczedilen Malın Kendisine Değil, Üçüncü Bir Kişiye Ait Olduğunu Belirterek Haczedilmezlik İddiasında Bulunabilir Mi? Ankara Barosu Dergisi, 2017/2, s. 235-236).

³⁸ TUTAL, s. 280-281.

transfer sözleşmesi kapsamında diğer kulüpten alacağı transfer ücretinin de haczi mümkündür³⁹.

Spor kulüplerinin Spor Toto Başkanlığı nezdindeki isim haklarından doğan alacaklarının haczedilemeyeceğine dair 3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un ek 9. maddesinde yer alan düzenleme⁴⁰, Anayasa Mahkemesinin 6.6.2013 tarihli kararıyla iptal edilmiştir⁴¹. Dolayısıyla kulüp alacaklıları, kulübün Spor Toto Başkanlığı nezdindeki isim haklarından doğan alacaklarını haczedebilirler⁴².

³⁹ ERTAŞ/PETEK/YEŞİLOVA, s. 69. Gelecekte yapılacak transfer sözleşmesinden doğacak transfer alacağının haczinin mümkün olmadığına ilişkin bkz. ERTAŞ/PETEK/YEŞİLOVA, s. 80. Kulübün sözleşmeli futbolcusundan futbol oynamasını isteme hakkının haczedilip haczedilemeyeceğine ilişkin bkz. ERTAŞ/PETEK/YEŞİLOVA, s. 74.

⁴⁰ "Kamu kurum ve kuruluşlarına ait alacaklar hariç olmak üzere, spor kulüplerinin Spor Toto Teşkilat Başkanlığı nezdindeki isim haklarından doğan alacakları haczedilemez ve bu alacaklar devir ve temlik edilemez."

⁴¹ "Tescilli spor kulüplerinin Spor Toto Teşkilat Başkanlığı nezdindeki isim haklarından doğan alacaklarının haczedilemeyeceğini düzenleyen kural, spor kulüplerinden alacağı olan kişiler tarafından alacak davası açma ve icra takibi yapma hakkının kullanılmasını etkisizleştirmekte, böylece hak arama özgürlüğünü bu davalar yönünden ortadan kaldırmaktadır. Öte yandan, tescilli spor kulüplerinin Spor Toto Teşkilat Başkanlığı nezdindeki isim haklarından doğan alacaklarının devir ve temlik edilememesi, spor kulüplerinin, alacakları üzerinde hukuki tasarruflarda bulunamamaları sonucunu doğurduğundan, bu niteliği ile itiraz konusu kural, mülkiyet hakkının ölçsüz biçimde sınırlandırılmasına, hakkın özüne dokunarak kullanılamaz hâle gelmesine yol açacak niteliktedir." E. 2013/35, K. 2013/75, 28829 sayılı ve 22.11.2013 tarihli Resmi Gazete. Bu hususta ayrıca bkz. TUTAL, s. 296 vd.

⁴² "Alacaklı tarafından T.... B.... Kulübü Derneği aleyhine başlatılan ilamlı takipte; borçlu vekili İcra Mahkemesi'ne başvurusunda; Spor Toto Teşkilat Müdürlüğü nezdindeki alacaklarına İİK'nun 89/1.maddesi kapsamında haciz ihbarnamesi gönderilmek suretiyle haciz konulduğunu, 3289 Sayılı Kanununun ek 9.maddesi gereğince haciz yasağının bulunduğunu açıklayarak haczedilemezlik şikayetinin kabulüyle haczin kaldırılmasını istemiştir. Tüm bu yasal düzenlemeler ve Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı değerlendirildiğinde; Spor Toto Teşkilat Başkanlığı nezdindeki isim haklarından doğan alacaklar haczedilebilir. Somut olayda; 24.6.2011 tarihinde Spor Toto Teşkilat Müdürlüğü'ne İİK'nun 89/1.haciz ihbarnamesi gönderilmiştir. Borçlu vekilinin, 18.9.2013 tarihli şikayet dilekçesindeki başvuru; anılan yasal düzenlemeye dayalı haczedilemezlik şikayetidir. Yukarıdaki açıklamalar ışığında şikayetin reddi gerekirken İİK'nun 89/1. haciz ihbarnamesi işleminin yazılı gerekçeyle iptaline karar verilmesi isabetsizdir." 8. HD., 27.1.2015, E. 2014/3814, K. 2015/1648; 12. HD., 2.12.2013, E. 2013/31918, K. 2013/38132 (Kazancı İçtihat Bankası).

Spor kulüpleri kamu yararına çalışan dernek olarak kurulabilirler⁴³. Bu durumda spor kulüplerinin mal varlığının haczinin mümkün olup olmadığı sorusu akla gelebilir. Her ne kadar kamu yararına çalışan dernekler bakımından bazı ayrıcalıklar tanınmış olsa da⁴⁴, haczi yasaklayan yasal bir düzenleme bulunmuyorsa bu derneklerin mal varlığı değerleri haczedilebilir⁴⁵. Dolayısıyla spor kulüplerinin kamu yararına çalışan dernek olması, kulübün mal varlığında haciz yapılmasını engellemez.

2. Spor Kulüplerinin Kültür Varlığı Niteliğindeki

Mallarının Haczi

a. Kültür Varlıkları

(1) Tanım

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 3. maddesinin 1. bendine göre kültür varlıkları, "*Tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır*" şeklinde tanımlanmıştır. Kanun'un 6. maddesinde taşınmaz kültür varlıklarına, 23. maddesinde taşınır kültür varlıklarına ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Konumuz açısından taşınır kültür varlıkları önem taşıdığından, çalışmada esas olarak taşınır kültür varlıklarının üzerinde durulmaktadır.

⁴³ TUTAL, s. 274.

⁴⁴ Bu ayrıcalıklar için bkz. OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 326, Nr. 1013 ve dn. 134, 135.

⁴⁵ KURU, C. I, s. 788; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 273. "*Kızılay hukuki nitelikçe Dernekler Kanunu'na tabi kazanç ve paylaşma gayesi gütmeyen bir özel hukuk tüzel kişisidir. Özel hukuk tüzel kişilerinin mallarının Devlet mallarından sayılması olanaksızdır. Bir derneğe mevzuata uygun olarak kamu yararına çalışan dernek niteliği verilmesi de bu konuda herhangi bir değişiklik meydana getirmez. Diğer taraftan özel bir kanunla da İcra ve İflas Kanunu'nun 82. maddesinde öngörüldüğü biçimde, Kızılay'ın mallarının haczedilemeyeceği yolunda bir kural da konulmamıştır.*" HGK, 4.10.1974, E. 1971/1-261, K. 1974/1050 (Kazancı İçtihat Bankası).

(2) Kültür Varlıklarının Devlet Malı Niteliği

Bir malın kamu malı olması için kamu tüzel kişinin mülkiyetinde bulunması gerekir⁴⁶. Bunun yanında mal, kamunun ortak kullanımına ve yararlanmasına veya kamu hizmetine özel bir düzenleme ile tahsis edilmiş olmalıdır⁴⁷. Kültür varlıklarının devlet malı niteliğine ilişkin düzenleme ise 2863 sayılı Kanun'un 5. maddesinde yapılmıştır. Hükme göre, "*Devlete, kamu kurum ve kuruluşlarına ait taşınmazlar ile özel hukuk hükümlerine tabi gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan taşınmazlarda varlığı bilinen veya ileride meydana çıkacak olan korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları Devlet malı niteliğindedir.*" Öğretide, kültür varlıklarının "*devlet malı*" şeklinde değil; "*devlet malı niteliğinde*" ifade edilmesinin üzerinde durulmuştur. Terim farkı dışında, bu iki ifade arasında anlam ve kavram farkının bulunmadığı, 2863 sayılı Kanun'un 5. maddesinde yer alan tüm taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının devlete ait olduğu savunulmaktadır⁴⁸. Ayrıca kültür varlıklarının kamu yararına özgülenme ölçütüne de sahip olduğu ifade edilmektedir⁴⁹.

⁴⁶ GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref/TAN, Turgut, İdare Hukuku, 12. Bs., C. I, Ankara, Turhan Kitabevi, 2018, s. 1017; AKYILMAZ/SEZGİNER/KAYA, s. 646; KAMAN, s. 248; AKGÜNER/BERK, s. 863; GÜLAN, s. 16.

⁴⁷ GÖZÜBÜYÜK/TAN, s. 1017; AKYILMAZ/SEZGİNER/KAYA, s. 646; KAMAN, s. 248-249; AKGÜNER/BERK, s. 863; GÜLAN, s. 29. Tahsisin "zımni ve fiili (maddi)" türlerinin olabileceği de ifade edilmektedir (GÖZÜBÜYÜK/TAN, s. 1032; GÜLAN, s. 99).

⁴⁸ KANADOĞLU, Sabih, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Hukuku, Ankara, Turhan Kitabevi, 1998, s. 27. "*Devlet malı niteliğindedir*" ifadesinin anlam değişikliğine sebep olmadığı, yeni bulunan bütün kültür varlıklarının kanun gereği devlete ait olduğu yönünde bkz. ÖZEL, Sibel, Uluslararası Alanda Kültür Varlıklarının Korunması, İstanbul, Alkım Yayınları, 1998, s. 79; ÖZEL, Sibel, "Kültür Varlığı Koleksiyoncuları Lehine Getirilen Yönetmelik Değişikliğinin Danıştay Kararı Eşliğinde İncelenmesi", Doç. Dr. Mehmet Somer'in Anısına Armağan, MÜHF-HAD Armağan Özel Sayısı, 2006, s. 661-672, s. 662. Aynı yönde bkz. AKGÜNER/BERK, s. 858.

⁴⁹ ÖZEL, Sibel, "Türk Hukukunda Kültür Varlıklarının Mülkiyeti", MÜHF-HAD, C. 24, S. I, 2018, s. 225. 2863 sayılı Kanun'un kanunla tahsise örnek olduğuna ilişkin bkz. KAMAN, s. 257. Kültür ve tabiat varlıklarının doğal kamu malı olduğu ve kamu malı niteliği kazanabilmesi için tahsis işlemine gerek olmadığı yönünde bkz. AKGÜNER/BERK, s. 856-857.

Kültür varlıklarının devlet malı niteliğinde olması, bu varlıkların devletin hakimiyetinde olması anlamına gelir⁵⁰. Ayrıca bu varlıklar üzerinde kamu mülkiyeti söz konusudur⁵¹. Kültür varlıkları kamu malı niteliğine sahip olmakla beraber, kamu malları sınıflandırmasında bu varlıkların hangi kategoride yer aldığı konusunda öğretide farklı görüşler bulunmaktadır. Bu anlamda kültür varlıklarının sahipsiz mal olduğu görüşü ileri sürüldüğü gibi⁵², orta malları olarak nitelendirilmesi gerektiği de savunulmuştur⁵³. Bunun yanında kültür varlıklarının teknik anlamda mülkiyet hakkına konu olmasının mümkün olmadığı ve devletin denetim, gözetim ve koruyuculuğunda sahipsiz mal olduğu da ifade edilmiştir⁵⁴.

Kamu mallarına ilişkin tasnifte kültür varlıklarının hangi kategoride yer aldığını tartışmanın önemli olmadığı da öğretide ileri sürülmüştür⁵⁵. Çünkü kültür varlıkları, bu malların tipik özellikleri dikkate alınarak yapılan tanımlanmaya göre karmaşık bir yapıya sahiptir⁵⁶. Ayrıca bu sınıflandırmaların dışında, devletin kültür varlıkları

⁵⁰ DÜREN, s. 129.

⁵¹ DÜREN, s. 61, 128-129; SANCAKDAR, Oğuz, İdare Hukuku Yönüyle Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması ve Yargısal Denetimi, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2010, s. 89, dn. 217. Kültür varlıklarının korunması ve bu varlıklar üzerinde idarenin sahip olduğu hukukî yetki bakımından bu varlıklar kamu malı sayılır. Bununla birlikte kültür varlıkları malın aynı bakımından değil, tarihi, doğal ve kültürel değerinin kamuya ait olmasından dolayı kamu malı olarak nitelendirilir. Zira mülkiyet hakkından kaynaklanan yetkiler, malın kamu malı olması nedeniyle kullanılamaz (ERSÖZ, A. Kürşat, Türk İdare Hukuku Kapsamında Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 167).

⁵² KAMAN, s. 252.

⁵³ DÜREN, s. 131.

⁵⁴ UMAR, Bilge/ÇİLİNGİROĞLU, Altan, Eski Eserler Hukuku, Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1990, s. 70 vd.

⁵⁵ KANADOĞLU, s. 27; ÖZEL, Kültür Varlıkları, s. 66; ÖZEL, Mülkiyet, s. 224-225. Kültür varlıklarını belirli bir grubun içinde düşünmek mümkün değildir. Kültür varlıklarının sergilendiği müzeler hizmet malı, antik değeri olan ve yol, köprü olarak kullanılan taşınmazlar orta malı ve tarihi değeri olan sikkeler sahipsiz maldır (ERSÖZ, s. 176).

⁵⁶ ÖZEL, Mülkiyet, s. 224-225.

üzerinde kendine özgü kamu mülkiyetine sahip olduğu da savunulmuştur⁵⁷.

Kamu malları üzerinde idarenin yetkisi, medenî hukuktaki mülkiyetten farklıdır⁵⁸. İdare, malın tahsisinden ya da özel hukuk işlemlerine konu olmasından önce belirli işlemlere uymak zorundadır⁵⁹. Nitekim kamu mülkiyeti idare hukuku kuralları kapsamındadır⁶⁰. Bunun yanında bu mülkiyet, kamu yararı maksadıyla kullanılmak zorundadır⁶¹. Bu sebeple kültür varlıklarının devlet malı olması, bu varlıkların özel hukuktaki mülkiyet hakkından farklı bir rejime tâbi olmasını gerektirir⁶². Nitekim kültür varlıkları üzerinde devletin istediği gibi tasarrufta bulunma imkânı yoktur⁶³. Bu anlamda devlet bu varlıkları ne satabilir ne de yok edebilir⁶⁴. Ayrıca devlet kültür varlıklarının korunmasını ve kullanımını kamu yararına göre sağlamalıdır⁶⁵.

(3) Kültür Varlıklarının Özel Mülkiyete Konu Olması

Bir eserin kültür varlığı olarak tanımlanması, o mala doğrudan devlet malı niteliği kazandırmaz⁶⁶. Zira kültür varlıklarının devlete ait olmasının yanında, bu varlıkların özel mülkiyete konu olması da mümkündür⁶⁷. Özel hukuk kişilerinin mülkiyetinde bulunan mallar ise

⁵⁷ KANADOĞLU, s. 27.

⁵⁸ DÜREN, s. 64; KAMAN, s. 263; AKGÜNER/BERK, s. 829; GÜLAN, s. 94; ÖZEL, Mülkiyet, s. 224.

⁵⁹ AKGÜNER/BERK, s. 830.

⁶⁰ GÜLAN, s. 92.

⁶¹ GÜLAN, s. 92; AKGÜNER/BERK, s. 830.

⁶² AYDOS, Oğuz Sadık, "Taşınır Kültür Varlığı Koleksiyonculuğuna İlişkin Değerlendirmeler", ABD, S. 4, 2008, s. 68.

⁶³ SANCAKDAR, s. 89.

⁶⁴ AYDOS, s. 68.

⁶⁵ SANCAKDAR, s. 89.

⁶⁶ ÖZEL, Mülkiyet, s. 216, 224.

⁶⁷ DÜREN, s. 31; GÜNDEL, Ahmet, Eski Eserler Hukuku, Ankara, Seçkin Yayınevi, 1996, s. 31; ÖZEL, Kültür Varlıkları, s. 58, 68; ÖZEL, Değişiklik, s. 662.

kamu malı olarak nitelendirilemez⁶⁸. Malın kamu hizmetinde kullanılması dahi bu sonuca engel olmaz⁶⁹.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 5. maddesinde, *“özel hukuk hükümlerine tabi gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetinde bulunan taşınmazlarda”* ifadesi yer almaktadır. Bununla birlikte taşınmaz kültür varlıklarının özel mülkiyete konu olmasının mümkün olup olmadığı konusunda tartışmalar bulunmaktadır⁷⁰. Özel mülkiyet kapsamında olan taşınmazın daha sonradan kültür varlığı kabul edilmesi durumunda, taşınmazın özel mülkiyete tâbi olarak kalmaya devam edeceği savunulmuştur⁷¹. Bununla birlikte taşınmaz malikinin hak ve yetkileri sınırlandırılmıştır ve malik ancak devletin gözetim ve denetimi altında işlemler yapabilir⁷².

Konumuz bakımından önem taşıyan taşınır kültür varlıkları bakımından ise özel mülkiyetin mümkün olduğu kabul edilmektedir⁷³. Nitekim 2863 sayılı Kanun'un 24. maddesinde, *“Bu gibi varlıklardan (taşınır kültür varlıkları) gerçek ve tüzel kişilerin ellerinde bulunanlar, değeri ödenerek Bakanlık tarafından satın alınabilir.”* hükmüne yer verilmiştir. Her ne kadar 5. maddede kültür varlıklarının devlet malı olduğu ifade edilmişse de özel hukuk kişilerinin mülkiyetine tâbi olan kültür

⁶⁸ KAMAN, s. 248; GÜLAN, s. 16.

⁶⁹ KAMAN, s. 248.

⁷⁰ Taşınmaz kültür varlıklarının özel mülkiyet konusu olamayacağı yönünde bkz. KANADOĞLU, s. 27. Taşınmaz eski eserlerin tümünün 2863 sayılı Kanun'un 5. maddesi anlamında devlet malı niteliğinde olmasına ilişkin ilkenin istisnası olmayan bir ilke olduğu hakkında bkz. UMAR/ÇİLİNGİROĞLU, s. 73. 2863 sayılı Kanun'un 5. ve 24. maddesi ile diğer maddeleri değerlendirildiğinde, taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının özel mülkiyet konusu olduğu yönünde bkz. SANCAKDAR, s. 90-91 ve dn. 223.

⁷¹ SANCAKDAR, s. 91. Özel mülkiyetteki arazi içindeki her çeşit taşınmaz eski eserin devletin malı sayıldığı ve önceden özel mülkiyet konusu olsa bile 2863 sayılı Kanun'un 5. maddesindeki kurala rağmen devlet malı olmayanını Türk hukukunun tanımadığı yönünde bkz. UMAR/ÇİLİNGİROĞLU, s. 73.

⁷² SANCAKDAR, s. 91. Taşınmaz kültür varlıklarının üzerinde özel mülkiyet kurulabilse dahi, bu varlıklar devletin hüküm ve tasarrufu altındadır (AKGÜNER/BERK, s. 859-860).

⁷³ UMAR/ÇİLİNGİROĞLU, s. 77 vd.; SANCAKDAR, s. 90, dn. 223 ve s. 91. Taşınır kültür varlıkları üzerinde istisnai mülkiyet hakkı kurulmasının mümkün olduğuna ilişkin bkz. KANADOĞLU, s. 27.

varlıkları bakımından devlet malı niteliği söz konusu olmaz⁷⁴. Keza bu madde, özel mülkiyet konusu kültür varlıklarını devlet malı hâline getirmez⁷⁵.

b. Kültür Varlıklarının Haczi

(1) Devletin, Diğer Kamu Kurum ve Kuruluşlarının

Mülkiyetindeki Kültür Varlıklarının Haczi

İİK m. 82, I, b.1'e göre devlet tüzel kişiliğine ait malların haczi caiz değildir. Fakat devlet dışındaki kamu tüzel kişilerinin mallarının haczi, kanunda yasaklayıcı bir hüküm yoksa mümkündür. Bu sebeple 2863 sayılı Kanun'un 5. maddesine göre devlet malı niteliğinde olan kültür varlıklarından devlet tüzel kişiliğine ait olanlar, İİK m. 82, I/b.1 hükmünün koruması altındadır ve bu varlıklar haczedilemez. Bu varlıklardan devlet müzelerinde teşhir edilenlerin de haczedilemeyeceği belirtilmelidir⁷⁶. Nitekim devlet müzelerindeki eserler devlet mülkiyetinde yer alır⁷⁷.

Devlet dışındaki kamu kurum ve kuruluşları ise İİK m. 82, I/b.1'in "*mahsus kanunlarında haczi caiz olmadığı gösterilen mallar*" şeklindeki hükmü nedeniyle ilgili kanunlarda o kamu kurum ve kuruluşlarının malları hakkında haczedilmezliğin düzenlenmesi halinde haczedilmezlikten faydalanabilir. Aksi halde bu mallar bakımından haczedilmezlik söz konusu olmaz. Dolayısıyla devlet dışındaki kamu kurum ve kuruluşlarına ait olan kültür varlıklarının haczi söz konusu olabilir. Örnek olarak, belediyelerin kültür varlıkları koleksiyoncusu olmaları hâlinde (2863 sayılı Kanun m. 26, II) bu koleksiyonlar haczedilebilir⁷⁸.

(2) Özel Mülkiyet Konusu Kültür Varlıklarının Haczi

Özel mülkiyet konusu kültür varlıkları ise devlet mallarının haczedilmezliği ilkesinden yararlanamaz. Bu varlıkların haczini

⁷⁴ ÖZEL, Mülkiyet, s. 216.

⁷⁵ ÖZEL, Mülkiyet, s. 235.

⁷⁶ AYDOS, s. 72.

⁷⁷ ÖZEL, Mülkiyet, s. 224.

⁷⁸ Koleksiyoncunun borcundan dolayı koleksiyonda yer alan kültür varlıklarının haczedilebileceğine ilişkin bkz. AYDOS, s. 72.

engelleyen bir yasal düzenleme bulunmadığı takdirde, özel mülkiyet konusu kültür varlıkları haczedilebilir. Özel mülkiyet konusu kültür varlıklarının Kültür ve Turizm Bakanlığı izniyle açılan özel müzelerde teşhir edilmesi, onların devlet malı olarak kabul edilmesini gerektirmez. Dolayısıyla özel müzelerde teşhir edilen kültür varlıklarının haczinin de mümkün olduğu ifade edilmelidir.

Yargıtay kararına konu olan bir olayda, icra dairesi borçlu adına kayıtlı bulunan taşınır kültür varlıklarının, tarihi eserlerin kaydının hazine karar vermiştir. İcra dairesinin bu kararına karşı, Kültür ve Turizm Bakanlığı şikâyet yoluna başvurmuş ve 2863 sayılı Kanunu'nun "Devlet malı niteliği" başlıklı 5. maddesi ve İİK'nun 82/1. maddesi uyarınca haciz işleminin iptalini icra mahkemesinden istemiştir⁷⁹. İcra mahkemesi söz konusu hükümlerden dolayı haciz işleminin iptaline karar vermiştir. Yargıtay ise icra mahkemesinin kararını bozmuştur⁸⁰. Bozma kararından anlaşıldığı üzere, taşınır kültür varlıkları bakımından haczedilemezlik esası benimsenmemiştir ve bu varlıkların maliki olan kişilerin borçlarından dolayı bunların haczedilmesi mümkündür.

⁷⁹ 12. HD., 12.4.2007, E. 2007/4285, K. 2007/7248; 12. HD., 17.1.2008, E. 2007/22288, K. 2008/386 (Kazancı İçtihat Bankası).

⁸⁰ "2863 Sayılı Kanun'un "Yönetim ve Gözetim" başlıklı 24. maddesi; devlet malı niteliğini taşıyan korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarının devlete elinde ve müzelerde bulundurulması ve bunların korunup değerlendirilmelerinin Devlete ait olduğunu belirttikten sonra; alımı, satımı serbest bırakılacak etnografik eserlerin hangi devirlere ait olacağı ve diğer nitelikleri ile kayıt ve tescil şartlarının bir yönetmelikle belirleneceğini hüküm altına almıştır. Aynı Kanununun 26/2. maddesinde ise gerçek ve tüzel kişilerle vakıfların, Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan izin almak şartıyla, kendi hizmet konularının veya amaçlarının gerçekleştirilmesi için her çeşit kültür varlığından oluşan koleksiyonları meydana getirebilecekleri, müzeler kurabilecekleri düzenlenmiştir. Yine, aynı maddenin son fıkrasında, koleksiyoncuların, ilgili müzeye tescil ettirerek, koleksiyonlarındaki her türlü eseri onbeş gün önce Kültür ve Turizm Bakanlığı'na haber vermek şartı ile kendi aralarında değiştirebilecekleri ve satabilecekleri, satın almada öncelik hakkının Kültür ve Turizm Bakanlığı'na ait olduğu belirtilmiştir. Bu konu ayrıca yönetmeliğin "El değiştirme" başlıklı 12. maddesinde de kapsamlı olarak düzenlenmiştir. İcra mahkemesince: haczin yukarıda açıklanan yasa ve yönetmelik hükümlerine uygun yapıp yapılmadığının denetlenerek, sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde eksik inceleme ve haciz işleminin iptaline dair hüküm tesisi isabetsizdir." 12. HD., 12.4.2007, E. 2007/4285, K. 2007/7248 (Kazancı İçtihat Bankası).

(3) Spor Kulüplerinin Özel Müzelerindeki Kültür Varlıklarının Haczi

Spor kulüpleri özel hukuk tüzel kişisi olarak kültür varlıklarının sahibi olabilir. Bu kültür varlıklarını kulüplerin kazandığı kupaların veya sporcu eşyalarının oluşturabilmesinin mümkün olup olmadığı hususu ayrıca incelenmelidir.

2863 sayılı Kanun'un 25. maddesinin birinci fıkrasına göre, *"Dördüncü maddeye göre Kültür ve Turizm Bakanlığına bildirilen taşınır kültür ve tabiat varlıkları ile 23 üncü maddede belirlenen korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından bilimsel esaslara göre tasnif ve tescile tabi tutulurlar."* Kanun'un 23. maddesinin a bendinde, taşınır kültür varlıklarının örnekleri sayılmıştır ve maddede *"her türlü kültür ve tabiat varlıkları"* ifadesine yer verilmiştir. Dolayısıyla hükümde yer alan örnekler sınırlayıcı nitelikte değildir⁸¹.

Bir eşyanın korunması gereken kültür varlığı olarak kabul edilmesi için ilk planda eski olmasının gerektiği düşünülebilir. Şu var ki, bu varlığın *"eski"* olması şart değildir⁸². Çünkü kanun koyucu, *"tarih öncesi ve tarihî devirlere ait"* ifadesine yer vererek bugün yaşadığımız dönemin de tarihî devir içinde olduğunu kabul etmektedir⁸³. Nitekim bugünün yapıtı olan bir eser de gelecek kuşaklara aktarımı gerektiren özellikler taşıyabilir⁸⁴. Ayrıca bir eşyanın korunması gereken kültür varlıkları arasında kabul edilebilmesi için bu eşyanın gelecek nesillere aktarımında kamu yararının bulunması gerektiği ifade edilmektedir⁸⁵.

Spor kulüplerine ait eşyaların söz konusu özellikleri taşıması sebebiyle bu eşyalar, 2863 sayılı Kanun kapsamında kabul edilerek Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından verilen izinle özel müzede teşhir edilebilir. Nitekim 2863 sayılı Kanun'un 26. maddesine göre, *"gerçek ve tüzel kişilerle vakıflar, Kültür ve Turizm Bakanlığından izin almak şartıyla, kendi hizmet konularının veya amaçlarının gerçekleştirilmesi için her çeşit*

⁸¹ ÇİLİNGİROĞLU, s. 204.

⁸² UMAR/ÇİLİNGİROĞLU, s. 41; AYDOS, s. 66; ERSÖZ, s. 12.

⁸³ UMAR/ÇİLİNGİROĞLU, s. 41; ERSÖZ, s. 11.

⁸⁴ UMAR/ÇİLİNGİROĞLU, s. 41.

⁸⁵ UMAR/ÇİLİNGİROĞLU, s. 43; AYDOS, s. 66. Bir diğer unsurun *"nadirlik"* olduğu hakkında bkz. AYDOS, s. 66.

kültür varlığından oluşan koleksiyonlar meydana getirebilir ve müzeler kurabilirler...Gerçek ve tüzelkişilerce kurulacak müzeler, Kültür ve Turizm Bakanlığının izin belgesinde belirlenen konu alanlarına inhisar etmek şartı ile, taşınır kültür varlığı bulundurabilir ve teşhir edebilirler."

Özel müzeler, kamu kurum ve kuruluşları tarafından kurulabileceği gibi, özel hukuk kişileri tarafından da kurulabilir⁸⁶. Spor kulüpleri özel hukuk tüzel kişileri olarak kabul edildiğinden, spor kulüplerinin kurduğu özel müzelerin özel hukuk kişileri tarafından kurulmuş olduğu kabul edilmelidir.

2863 sayılı Kanun'un 26. maddesinin 3. fıkrasında, kültür varlıklarının teşhir edildiği özel müzelerin taşınır kültür varlıklarının korunması hususunda devlet müzeleri statüsünde olduğu ifade edilmiştir. Bu hüküm, özel müzelerin devlet müzeleri gibi korunmasına ilişkindir⁸⁷. Yoksa bu hükümden teşhir edilen eşyaların devlet malı olduğu sonucu çıkarılamaz⁸⁸.

Bu açıklamalardan hareketle, Kültür ve Turizm Bakanlığından alınan izinle spor kulüpleri özel müzelerinde kültür varlıklarını teşhir edebilirler. Teşhir edilen söz konusu kültür varlıkları, devletin mülkiyetinde olmayıp özel mülkiyete tâbidir. Nitekim bir eşyanın kültür varlığı olarak nitelendirilmesi, ona devletin mülkiyetinde olma niteliği kazandırmaz. Dolayısıyla spor kulüplerinin mülkiyetinde olan kültür varlıkları, İİK m. 82'nin koruması altında değildir. Ayrıca bu varlıkların haczedilmezliği konusunda Kanun'da özel bir düzenlemeye de yer verilmemiştir. Bunun yanında bu varlıkların devredilemez bir nitelik taşıdığından da bahsedilmemektedir. O hâlde, spor kulüplerinin borçlarından dolayı, özel müzelerde teşhir edilen eşyalarının haczinin mümkün olduğu ifade edilmelidir.

⁸⁶ ÇOLAK, Nusret İlker, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Hukuku, 2. Bs., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2015, s. 816, 817. Özel hukuk kişileri, taşınır kültür varlıklarına olan ilgilerinden dolayı özel müze kurabileceği gibi, ekonomik ve sanayi faaliyetlerinden veya sosyal sorumluluk projesinden dolayı da özel müze kurabilirler (ÇOLAK, s. 817).

⁸⁷ KANADOĞLU, s. 107.

⁸⁸ KANADOĞLU, s. 107.

SONUÇ

Spor kulüpleri özel hukuk tüzel kişileri olarak kurulurlar. Özel hukuk kişileri olarak spor kulüpleri, haklara ve borçlara ehil olabilirler. 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında, spor kulüplerinin taşınır kültür varlıklarının mülkiyetine sahip olmaları mümkündür. Zira taşınır kültür varlıkları, özel mülkiyet konusu olabilir ve Kültür ve Turizm Bakanlığının izniyle özel müzelerde teşhir edilebilir. Spor kulüplerinin özel müzelerinde söz konusu varlıkların teşhir edilmesi, bu kültür varlıklarını devlet malı hâline getirmez. Dolayısıyla İİK. m. 82'deki haczedilmezlik kuralı, söz konusu taşınır kültür varlıklarını kapsamaz. Ayrıca özel mülkiyet konusu taşınır kültür varlıklarının haczini engelleyen yasal düzenlemeler de bulunmadığı için spor kulüplerinin borçlarından dolayı özel müzelerindeki kültür varlığı niteliğindeki malların haczi mümkündür.

KAYNAKLAR

- AKYILMAZ, Bahtiyar/SEZGİNER, Murat/KAYA, Cemil:** Türk İdare Hukuku, 11. Bs., Ankara, Savaş Yayınevi, 2019.
- AKİL, Cenk:** "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Bir Kararı Vesilesiyle Devlet Mallarının Haczedilmezliği Kuralı Üzerine Düşünceler", Ankara Barosu Dergisi, 2012/2, s. 99-119.
- ANSAY, Sabri Şakir:** Hukuk İcra ve İflâs Usulleri, 5. Bs., Ankara, İstiklâl Matbaası, 1960.
- ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder/TAŞPINAR AYVAZ, Sema/HANAĞASI, Emel:** İcra ve İflâs Hukuku, 5. Bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2019.
- ATALI, Murat/ERMENEK, İbrahim/ERDOĞAN, Ersin:** İcra ve İflâs Hukuku, 2. Bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2019.
- AYDIN, Muzaffer:** Haczedilemeyen Mal ve Haklar, Ankara, Adalet Yayınevi, 2012.
- AYDOS, Oğuz Sadık:** "Taşınır Kültür Varlığı Koleksiyonculuğuna İlişkin Değerlendirmeler", ABD, S. 4, 2008, s. 62-75.
- BALKAN, Yavuz:** Haczedilmezlik ve Benzer Müesseseler, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2009.
- BELGESAY, Mustafa Reşit:** İcra ve İflas Kanunu Şerhi, 4. Bs., İstanbul, M. Sıralar Matbaası, 1954.
- BERKİN, Necmeddin M.:** "Haczi Caiz Olmayan Eşya ve Alacaklar", İBD, C. XXXI, S. 1957/5, s. 113-124.
- ÇOLAK, Nusret İlker:** Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Hukuku, 2. Bs., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2015.
- DÜREN, Akın:** İdare Malları, Ankara, Sevinç Matbaası, 1975.
- ERTAŞ, Şeref/PETEK, Hasan:** Spor Hukuku, 3. Bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2017.
- ERTAŞ, Şeref/PETEK, Hasan/YEŞİLOVA, Bilgehan:** "Futbolcuların Haczi Mümkün Mü?", Terazi Hukuk Dergisi, 2007, S. 13, s. 69-82.
- ERSÖZ, A. Kürşat:** Türk İdare Hukuku Kapsamında Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017.

- GÖRGÜN, Şanal L./TORAMAN, Barış/KODAKOĞLU, Mehmet:** İcra ve İflâs Hukuku, Ankara, Legem Yayıncılık, 2017.
- GÖZLER, Kemal:** İdare Hukuku, 3. Bs., C. II, Bursa, Ekin Basım, 2019.
- GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref/TAN, Turgut:** İdare Hukuku, 12. Bs., C. I, Ankara, Turhan Kitabevi, 2018.
- GÜLŞEN, Recep:** Spor Hukuku, 2. Bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2013.
- GÜLAN, Aydın:** Kamu Mallarından Yararlanma Usullerinin Tâbi Olduğu Hukukî Rejim, İstanbul, Alfa Basım, 1999.
- GÜNDEL, Ahmet:** Eski Eserler Hukuku, Ankara, Seçkin Yayınevi, 1996.
- KANADOĞLU, Sabih:** Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Hukuku, Ankara, Turhan Kitabevi, 1998.
- KARAYALÇIN, Yaşar:** “Devlet Borçları- ‘Devlet Malları Haczedilemez’ Kuralı, (İİK m. 82 ve Anayasa Mahkemesinin 21.X.1992 Tarihli Kararı)”, Özel Hukuk ve Anayasa Mahkemesi Kararları Sempozyumu, 11 Mayıs 2001, Ankara, Sözkese Matbaacılık, s. 123-141.
- KARSLI, Abdurrahim:** İcra ve İflas Hukuku, 3. Bs., İstanbul, Alternatif Yayıncılık, 2014.
- KÖROĞLU, Anıl/KAPLAN, Mikail Bora:** “Özel Okullar ile Özel Öğrenci Yurt ve benzeri Kurumların Taşınır ve Taşınmaz Mallarının Haczi: İİK m. 362/a Hükmünün Değerlendirilmesi”, SÜHFD, C. 28, S. 3, 2020, s. 1061-1082.
- KURU, Baki:** İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, 2. Bs., İstanbul, Adalet Yayınevi, 2013 (El Kitabı).
- KURU, Baki:** “Haczi Caiz Olmayan Şeyler”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 19, S. 1, 1962, s. 277-326 (Haciz).
- KURU, Baki:** İcra ve İflâs Hukuku, C. I, 3. Bs., İstanbul, Evrim Dağıtım, 1988 (C.I).
- MUŞUL, Timuçin:** İcra ve İflâs Hukuku, 6. Bs., C. I, Ankara, Adalet Yayınevi, 2013.
- OĞUZMAN, Kemal/SELİÇİ, Özer/OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe:** Kişiler Hukuku, 17. Bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 2018.
- ÖZEL, Sibel:** Uluslararası Alanda Kültür Varlıklarının Korunması, İstanbul, Alkım Yayınları, 1998 (Kültür Varlıkları).

- ÖZEL, Sibel:** “Kültür Varlığı Koleksiyoncuları Lehine Getirilen Yönetmelik Değişikliğinin Danıştay Kararı Eşliğinde İncelenmesi”, Doç. Dr. Mehmet Somer’in Anısına Armağan, MÜHF-HAD Armağan Özel Sayısı, 2006, s. 661-672 (Değişiklik).
- ÖZEL, Sibel:** “Türk Hukukunda Kültür Varlıklarının Mülkiyeti”, MÜHF-HAD, C. 24, S. I, 2018, s. 215-238 (Mülkiyet).
- PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral/ÖZEKES, Muhammet:** İcra ve İflâs Hukuku, 6. Bs., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019.
- POSTACIOĞLU, İlhan E.:** İcra Hukuku Esasları, 4. Bs., İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1982.
- SANCAKDAR, Oğuz:** İdare Hukuku Yönüyle Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması ve Yargısal Denetimi, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2010.
- TUTAL, Erhan:** “Spor Kulüplerinin İsim Hakkı ve Haciz Yasağı”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 2013, S. 2, s. 271-299.
- UMAR, Bilge/ÇİLİNGİROĞLU, Altan:** Eski Eserler Hukuku, Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1990.
- UYAR, Talih:** “Borçlu Haczedilen Malın Kendisine Değil, Üçüncü Bir Kişiye Ait Olduğunu Belirterek Haczedilmezlik İddiasında Bulunabilir Mi? Ankara Barosu Dergisi, 2017/2, s. 235-236.
- ÜSTÜNDAĞ, Saim:** İcra Hukukunun Esasları, 8. Bs., İstanbul, 2004.
- YILDIRIM, Mehmet Kâmil/DEREN-YILDIRIM, Nevhis:** İcra ve iflas Hukuku, 6. Bs., İstanbul, Beta Yayıncılık, 2015.
- YILDIRIM, Turan/YASİN, Melikşah/KAMAN, Nur/ÖZDEMİR, H. Eyüp/ÜSTÜN, Gül/OKAY TEKİNSOY, Özge:** İdare Hukuku, 7. Bs., (Editör YILDIRIM, Turan) İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018.